

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМІРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та
освіти впродовж життя
23 вересня 2022 р.,

протокол № 1

Голова вченої ради
Оксана ЧЕРНИШ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Лінгвістична експертиза»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра теоретичної та прикладної лінгвістики

Рекомендовано на засіданні
теоретичної та
прикладної лінгвістики
29 серпня 2022 р.,
протокол № 7

Завідувач кафедри
_____ Людмила
МОГЕЛЬНИЦЬКА

Розробник: к.ф.н., доц. кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики
Олена ДЕНИСЕВИЧ

Житомир

2022 – 2023 н.р

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів _4_	Галузь знань 035 «Прикладна лінгвістика»	__за вибором_ (нормативна, за вибором)	
Модулів – _3_	Спеціальність 035 «Прикладна лінгвістика»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – _3_		_4_	—
Загальна кількість годин - _120__		Семестр	
		_7_	—
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних _4_ самостійної роботи – _3,5_	Освітній ступінь «бакалавр»	_16_ год.	_6_ год.
		Практичні	
		_16_ год.	_6_ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		_56_ год.	_108_ год.
		Вид контролю: _екзамен_	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 2

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

для заочної форми навчання – 0% аудиторних занять, 0 % самостійної та індивідуальної роботи.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Об’єктом лінгвістичної експертизи є мовлення та мова, тексти в будь-якому вигляді (письмовий, електронний, усний), які містяться на різних носіях.

Предмет лінгвістичної експертизи – фактичні дані, які встановлюються за допомогою спеціальних лінгвістичних знань і є суттєвими для вирішення конкретного питання, судового розгляду.

Завданням лінгвістичної експертизи є оцінка тих чи інших фактів мовлення в контексті існуючої в суспільстві системи мовних норм і приписів з опорою на отримані теоретичною лінгвістикою знання про структуру й функціонування мови.

Завдання лінгвістичної експертизи є такі:

- дослідження слоганів, девізів, текстів реклами, найменування фірм на їх схожість;
- виявити у тексті смислову спрямованість, наявність експресивних та емоційних навантажень;
- обґрунтувати специфіку використаних стилістичних засобів і прийомів;
- тлумачення словосполучень, слів, фразеологізмів;
- відмежувати основне та додаткове значення у тексті;
- з’ясування питань, які виникають у правозастосуванні через потенційну множинність інтерпретацій повідомлення, у тих випадках, коли відмінні інтерпретації передбачають відмінні юридичні наслідки

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 3

Метою навчальної дисципліни

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 «Прикладна лінгвістика»:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- ПРН10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.
- ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Лінгвістична експертиза та юриспруденція

Тема 1. Лінгвістична експертиза в юриспруденції

Різновиди лінгвістичної експертизи у множинності комунікативних ситуацій: лінгвістична експертиза на захист честі й гідності людини, у сфері фінансів, банківської діяльності, криміналістики та ін. Лінгвістична аргументація та фактологія в даних типах експертизи.

Тема 2. Лінгвістична оцінність в практиці проведення експертиз

Поняття оцінки. Позитивна і негативна оцінка. Способи вираження оцінки в українській мові. Образа і приниження гідності

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 4

словом. Мовні й комунікативні критерії розпізнавання приниження честі і гідності в

Тема 3. Лінгвістична експертиза у писемній комунікації

Авторознавча експертиза. Семантико-текстуальна експертиза писемного мовлення. Послідовність етапів експертизи, характерні прийоми лінгвістичної ідентифікації. Особливості лінгвістичного висновку.

Тема 4. Судово-лінгвістична експертиза усного мовлення: практичний аспект

Характеристика особливостей усної комунікації та її вплив на характер експертизи.

Змістовий модуль 2. Лінгвістична експертиза та полікодовий текст

Тема 5. Лінгвістична експертиза в реаліях міжкультурної, міжконфесійної та міжетнічної поліфонічності соціуму

Лінгвістична, правова, психологічна і культурознавча аргументація розрізнення параметрів суспільства в лінгвістичній експертизі. Реалізація в мові культурних, етнічних та конфесійних відмінностей комунікантів. Мовні характеристики та особливості комунікантів за національною та релігійною приналежністю. Ідентифікація за віком, професією, соціальним становищем, психотипом особистості.

Тема 6. Мас-медіа та їх лінгвістична експертиза

Медійний текст як цілісність екстра- й інтралінгвальних мотивацій та мовних реалізацій. Особливості медійної експертизи як ідентифікації домінантних характеристик мас-медіа: інформованості, цілеспрямованого впливу на масову аудиторію, відкритості, інтенціональності, соціальної адресності. Характеристика мовних домінант залежно від типу видання, жанру, редакційної політики. Диференціація та об'єктивна критика у мас-медіа. Релевантність редакційної та авторської позицій у медіа.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/035.00.1/Б/ОК1-2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 5

ТЕМА 7. Лінгвістична експертиза полікодових текстів

Креолізовані тексти, аудіо- й відеозаписи в лінгвістичній експертизі. Мовознавчий аналіз релевантності тексту, звуко- та зображального ряду в експертизі. Характерні особливості візуальних й аудіотекстів. Відеозображення як ресурс впливу на реципієнта. Графіка, символи, полікодові константи і змінні як засоби візуального та зображального впливу на сприйняття інформації. Прийоми акцентуації уваги і приховування інформації. Створення іміджевої репутації, іронічного, негативного зображення осіб чи подій в лінгвістичному аналізі полікодових текстів.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Лінгвістична експертиза та юриспруденція								
Тема 1. <i>Лінгвістична експертиза в юриспруденції</i>	6	2	2	2	0	0	0	0
Тема 2. <i>Лінгвістична оцінність в практиці проведення експертиз</i>	8	2	2	4	0	0	0	0
Тема 3. <i>Лінгвістична експертиза у</i>	8	2	2	4	0	0	0	0

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 6

<i>писемній комунікації</i>								
<i>Тема 4. Судово- лінгвістична експертиза усного мовлення: практичний аспект</i>	8	2	2	4	0	0	0	0
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>	38	10	10	18	43	4	4	0
Змістовий модуль 2. Лінгвістична експертиза та полікодовий текст								
<i>Тема 5. Лінгвістична експертиза в реаліях міжкультурної, міжконфесійної та міжетнічної поліфонічності соціуму</i>	7	2	2	3	8			8
<i>Тема 7. Мас- медіа та їх лінгвістична експертиза</i>	8	2	2	4	7			7
<i>Тема 8. Лінгвістична експертиза полікодових текстів</i>	8	2	2	4	7			7
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>	41	11	11	19	37			37
ВСЬОГО								

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 7

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Типи експертиз за структурно-змістовими характеристиками	2	
2	Типи експертиз за функціональною спрямованістю	2	
3	Типи експертиз за комунікативними сферами	2	
4	Лінгвістична експертиза масмедійного тексту	2	
5	Лінгвістична експертиза бізнесового, фінансового і економічного текстів	2	
6	Лінгвістична експертиза політичного тексту	2	
7	<i>Методики судових експертиз: фахова філологічна аргументація</i>	2	
8	<i>Почеркознавча та авторознавча експертиза: лінгвістичний складник</i>	2	
9	<i>Експертиза відеозвукозапису: мовознавча аргументація</i>	3	
10	Психологічна експертиза та особливості проведення комплексної психолого-лінгвістичної експертизи	2	
11	<i>Експертиза у сфері інтелектуальної власності: вербалізація лінгвістичних критеріїв</i>	2	
12	<i>Текст як вербалізована свідомість в експертному аналізі</i>	3	
13	Характеристики усного / писемного тексту як об'єкта лінгвістичного аналізу	2	
14	Аналіз монологічної / діалогічної мови в експертизі	2	
15	<i>Методики лінгвіста-експерта: пошук нових принципів аналізу</i>	2	
РАЗОМ		32	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 8

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Лінгвістична експертиза текстів у справах про захист честі, гідності та ділової репутації громадян

Тема 2. Лінгвістична експертиза з правового захисту товарного знака (логотипа)

Тема 3. Лінгвістична експертиза з правового захисту інтелектуальної власності та авторського права

Тема 4. Лінгвістична експертиза текстів, що порушують Законодавство України про мову

Тема 5. Лінгвістична експертиза офіційних документів

Тема 6. Лінгвістична експертиза з ідентифікації власних назв

Тема 7. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень

Тема 8. Лінгвістична експертиза в юридичній сфері зарубіжних країн.

7. Індивідуальні завдання

- Теоретичні та методичні засади судової лінгвістичної експертизи. Принципи класифікації та види експертиз;
- Нормативне регулювання лінгвістичних експертиз мовлення;
- Судова лінгвістична експертиза об'єктів інтелектуальної власності;
- Семантико-текстуальна лінгвістична експертиза;
- Теоретичні та методичні засади судової лінгвістичної експертизи. Принципи класифікації та види експертиз;
- Нормативне регулювання лінгвістичних експертиз мовлення;
- Судова лінгвістична експертиза об'єктів інтелектуальної власності;
- Семантико-текстуальна лінгвістична експертиза.

Виконання самостійних творчих робіт, групових та індивідуальних проєктів, підготовка презентацій на теми:

1. Авторське право;
2. Інтелектуальна власність;
3. Особливості проведення почеркознавчої дисципліни;

8. Методи навчання

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 9

Пояснювально-ілюстративний метод - здобувачі вищої освіти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. *Метод проблемного викладу* - лектор до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, студенти стають співучасниками наукового пошуку. *Евристичний метод* - полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань.

9. Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів проводиться у наступних формах:

1. Опитування на заняттях;
2. Самостійні письмові роботи на 5-7 хв;
3. Оцінювання самостійної роботи студентів контролюється під час практичних занять у вигляді опитування, виконання студентами контрольних завдань, підготовки доповідей, рефератів;
4. Модульний контроль відбувається шляхом контрольного опитування (усного або письмового) – колоквіуму.
5. Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється шляхом складання екзамену або заліку.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота															Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 1					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	
5	5	5	5	12	5	5	5	5	13	5	5	5	5	15	100

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Залік	Бали
А	Відмінно	Зараховано	90-100
В	Добре	Зараховано	82-89

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 10

C			74-81
D	Задовільно	Зараховано	64-73
E			60-63
FХ	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F		Не зараховано	0-34

Інструкції з проведення лінгвістичних експертиз

Використовуючи чинні норми права, які регламентують особливості призначення й виконання лінгвістичних експертиз в Україні та іншій країні (на вибір), зробіть висновок про актуальність і популярність лінгвістичних експертиз у різних державах. Тема: Судова лінгвістична експертиза об'єктів інтелектуальної власності

Завдання 1. Проведіть наступні експериментальні дослідження: 8
1. Оцініть тотожність / відмінність товарних знаків abidas і adidas. 2. Оцініть тотожність / відмінність товарних знаків Слон і Slon

За сферами застосування потрібно як мінімум розрізнити юридичну/правову експертизу та патентознавчу. Юридична/правова експертиза поділяється за інституційними засадами на: 1. Експертизу у справах із захисту честі, гідності та ділової репутації. 2. Експертизу у справах про наклеп. 3. Експертизу у справах про розпалювання міжнаціональної ворожнечі. 4. Експертизу у справах про порнографію. Особливу увагу слід звернути на перший підтип – експертизу у справах із захисту честі, гідності та ділової репутації. А. Симонов зауважує, що «на дозвіл лінгвістичної експертизи можуть бути поставлені такі типові питання

1. Чи наявні в тексті негативні відомості про ... (ПБ), його діяльності та про його особистих ділових і моральних якостей? У яких конкретно висловлюваннях містяться ці відомості і яка їх смислова спрямованість? 2. Якщо у висловлюваннях є негативні відомості про (ПБ), то в якій формі вони виражені: твердження, припущення, питання? 3. В якому значенні вжито слово (словосполучення, фраза) у тексті публікації? 4. Які стилістичні прийоми використовує автор і як вони характеризують героїв публікації? 5. Відомості, які викладено в тексті є твердженнями про факти, якщо так, то яких, або оціночними судженнями, думкою автора публікації?

Сьогодні лінгвістична експертиза активно використовується в судовій практиці, вирішенні конфліктних ситуацій тощо. Таким чином,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 11

подальше дослідження цієї експертизи є одним з найважливіших завдань сучасної лінгвістики.

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

Чи є певна особа автором наданого на дослідження тексту?

Чи є певна особа автором декількох різних текстів?

Чи є автор та виконавець тексту однією або різними особами?

Чи даний текст складений кількома авторами?

Які риси соціально-біографічного портрета автора можна встановити за даним текстом?

Якою є основна мова спілкування певної особи – автора даного тексту?

Яким є місце формування мовленнєвих навичок (рідна мова) певної особи – автора даного тексту? Чи спостерігаються в тексті ознаки, які свідчать про складання тексту автором під впливом будь-яких збиваючих факторів?

Чи складено текст документа особою самотійно або під диктування чи його виконано шляхом переписування?

Чи складений текст документа зі свідомим перекручуванням ознак писемного мовлення? **Авторознавчою експертизою** можуть вирішуватися також інші питання. Вирішення питань, поставлених перед авторознавчою експертизою, можливе за наявності обсягу досліджуваного тексту орієнтовно не менше ніж 100 слів. Під час підготовки матеріалів для проведення авторознавчої експертизи з метою встановлення авторства орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), повинен(на) зібрати вільні, умовно-вільні й експериментальні зразки писемного мовлення особи, яка підлягає ідентифікації. Органу (особі), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), необхідно позначити кожний зразок, тобто указати, що це вільний або умовно-вільний зразок писемного мовлення певної особи (вказати її прізвище, ім'я, по батькові), та позначити це своїм підписом. Вільні зразки повинні відповідати досліджуваному тексту за мовою, якою його складено, і, по змозі – за часом виконання; за характером документа, виходячи з його призначення і сфери обігу (доповідна записка, особистий лист, скарга тощо); за іншими суттєвими обставинами, які могли вплинути на формування ознак.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 12

Умовно-вільні зразки – це тексти, самостійно складені особою, яка підлягає ідентифікації, пов’язані з провадженням у справі (пояснення, скарги, заяви тощо), а також тексти, складені після створення досліджуваного документа. Експериментальні зразки повинні виконуватись мовою документа, що досліджується, у вигляді самостійного твору. Під час відбирання експериментальних зразків особі, яка підлягає ідентифікації, пропонується скласти текст на вільно обрану нею тему, аналогічну досліджуваному тексту за функціональним призначенням (скарга, особистий лист, службовий лист тощо). Після цього відбираються зразки, аналогічні досліджуваному тексту за функціональним призначенням та за темою тексту. Наприклад, пропонують написати скаргу на дії службової особи. Мінімальний обсяг кожного зразка орієнтовно 100 слів. Якщо текст зразка виявився меншим за мінімальний, відбираються зразки у вигляді текстів на інші теми. За клопотанням експерта можуть відбиратися експериментальні зразки, які за стилем і деякими іншими характеристиками відрізняються від документа, що досліджується. При визначенні характеру й обсягу експериментальних зразків орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), враховує, наскільки повно зібрані вільні та умовно-вільні зразки, і поповнює їх нестачу за рахунок експериментальних зразків. Загальний обсяг експериментальних зразків має складати не менше ніж 5 самостійно складених текстів на вільну тему, а також на тему, близьку до теми досліджуваного тексту. Остаточну достатність (та якість) порівняльного матеріалу оцінює експерт з урахуванням конкретної експертної ситуації. До документа про призначення експертизи (залучення експерта) бажано додавати соціально-біографічну характеристику ймовірного автора тексту.

Практичне заняття. Семантико-текстуальна експертиза писемного мовлення

Умовно-вільні зразки – це тексти, самостійно складені особою, яка підлягає ідентифікації, пов’язані з провадженням у справі (пояснення, скарги, заяви тощо), а також тексти, складені після створення досліджуваного документа. Експериментальні зразки повинні виконуватись мовою документа, що досліджується, у вигляді самостійного твору. Під час відбирання експериментальних зразків особі, яка підлягає ідентифікації, пропонується скласти текст на вільно

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 13

обрану нею тему, аналогічну досліджуваному тексту за функціональним призначенням (скарга, особистий лист, службовий лист тощо). Після цього відбираються зразки, аналогічні досліджуваному тексту за функціональним призначенням та за темою тексту. Наприклад, пропонують написати скаргу на дії службової особи. Мінімальний обсяг кожного зразка орієнтовно 100 слів. Якщо текст зразка виявився меншим за мінімальний, відбираються зразки у вигляді текстів на інші теми. За клопотанням експерта можуть відбиратися експериментальні зразки, які за стилем і деякими іншими характеристиками відрізняються від документа, що досліджується. При визначенні характеру й обсягу експериментальних зразків орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), враховує, наскільки повно зібрані вільні та умовно-вільні зразки, і поповнює їх нестачу за рахунок експериментальних зразків. Загальний обсяг експериментальних зразків має складати не менше ніж 5 самостійно складених текстів на вільну тему, а також на тему, близьку до теми досліджуваного тексту. Остаточна достатність (та якість) порівняльного матеріалу оцінює експерт з урахуванням конкретної експертної ситуації. До документа про призначення експертизи (залучення експерта) бажано додавати соціально-біографічну характеристику ймовірного автора тексту.

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

Які значення мають слова, словосполучення, фрази, зафіксовані в досліджуваному тексті?

Яким є об'єктивний зміст досліджуваного словосполучення, речення, тексту, групи текстів?

Чи містяться у тексті висловлювання, виражені у формі закликів до певних дій (вказати, яких саме)?

Якщо так, то чи є ці заклики публічними (або який характер та форму мають ці заклики)?

Чи міститься в тексті інформація позитивного або негативного характеру щодо певної фізичної або юридичної особи?

Чи містяться в тексті висловлювання образливого характеру щодо певної особи?

Чи є висловлювання фактичним твердженням або оціночним судженням?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 14

Вказане коло питань, що вирішується експертами-лінгвістами, не є вичерпним. Під час проведення *семантико-текстуальної експертизи* можуть вирішуватись і інші питання, що стосуються її предмета. Об'єктом дослідження лінгвістичної експертизи усного мовлення є продукт мовленнєвої діяльності людини, відображений в усній формі і зафіксований у (відео) фонограмі. У межах лінгвістичної експертизи усного мовлення проводяться ідентифікаційні та діагностичні дослідження усного мовлення особи та семантичні дослідження усного мовлення.

Практичне заняття. Лінгвістична експертиза усного мовлення

У межах лінгвістичної експертизи усного мовлення проводяться ідентифікаційні, діагностичні дослідження усного мовлення особи та семантичне дослідження усного мовлення.

Під час проведення ідентифікаційних та діагностичних досліджень усного мовлення особи вирішуються питання, що стосуються: ототожнення особи за лінгвістичними ознаками усного мовлення; визначення типу висловлювання (спонтанне, неспонтанне мовлення, читання тексту тощо); визначення в мовленні ознак імітації, рідної мови тощо.

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

Чи брала участь особа у досліджуваній розмові, зафіксованій на (відео) фонограмі? Якщо так, то які слова та висловлювання промовлені саме нею?

Чи одна й та сама особа брала участь у досліджуваних розмовах?

Скільки осіб брали участь у розмові, зафіксованій на фонограмі?

Чи є мовлення досліджуваної особи спонтанним підготовленим (завченим) чи спонтанним непідготовленим?

Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки читання тексту?

Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки імітації мовленнєвих навичок іншої людини або спотворення своїх?

Чи є в мовленні особи ознаки іншої мови?

Чи є в мовленні особи лінгвістичні ознаки, що характеризують соціально-біографічні риси її особистості?

Під час проведення семантичних досліджень вирішуються питання, пов'язані з аналізом змісту мовлення особи (розмови), – тобто

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 15

питання, не пов'язані зі встановленням фактичних даних про особу мовця.

(завченим) чи спонтанним непередготовленим?

Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки читання тексту?

Чи є в мовленні досліджуваної особи ознаки імітації мовленнєвих навичок іншої людини або спотворення своїх?

Чи є в мовленні особи ознаки іншої мови?

Чи є в мовленні особи лінгвістичні ознаки, що характеризують соціально-біографічні риси її особистості?

Під час проведення семантичних досліджень вирішуються питання, пов'язані з аналізом змісту мовлення особи (розмови), – тобто питання, не пов'язані зі встановленням фактичних даних про особу мовця.

№ п/п	Текст завдання
1.	Методами авторознавчого дослідження не є:
2.	Об'єктами дослідження авторознавчої експертизи не є
3.	Які зразки повинен зібрати слідчий (суддя) для проведення авторознавчої експертизи ?
4.	Об'єктом судово-лінгвістичної експертизи є
5.	Проводити цей вид експертиз має право лише особа з вищою філологічною освітою, бажано із спеціальною експертною підготовкою.
6.	Методика експертного авторознавчого дослідження складається з чотирьох стадій:
7.	Лінгвістична експертиза писемного мовлення поділяється на:
8.	Судово-лінгвістична експертиза НЕ визначає:
9.	Судово-лінгвістична експертиза не може вирішувати
10.	Вільні зразки повинні відповідати за мовою....
11.	Вільні зразки для лінгвістичної експертизи повинні надаватись не менш як:
12.	Спочатку особі, яка ідентифікується, пропонують написати текст на вільно обрану нею тему, але аналогічну досліджуваному за своїм функціональним призначенням. Мінімальний обсяг якого містить:
13.	Лінгвіст-експерт НЕ здійснює:
14.	Що є об'єктом почеркознавчої експертизи?
15.	Що є основним завданням почеркознавчої експертизи є:
16.	До постанови (ухвали) про призначення експертизи бажано додавати:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 16

17.	Експериментальні зразки повинні бути виконані
18.	У межах ідентифікаційних завдань встановлюється
19.	Фахівці, що проводять дослідження, мають відповідати
20.	Чого не виконує лінгвіст-експерт?
21.	Лінгвіст-експерт НЕ може надавати фахову допомогу в аналізі
22.	Основними завданнями експертизи відеозвукозапису є:
23.	Семантико-текстуальною експертизою вирішуються завдання:
24.	У рамках відтворення мовленнєвої ситуації судово-лінгвістична експертиза може вирішувати такі питання:
25.	Яке завдання не вирішує лінгвістична експертиза?
26.	Що таке авторознавча експертиза?
27.	Що є об'єктом почеркознавчої експертизи?
28.	Лінгвістична (спеціальна) експертиза – це:
29.	Під час написання експериментальних зразків певної особи пропонується самостійно скласти текст на вільно обрану тему, аналогічну досліджуваному тексту за функціональним призначенням. Мінімальний обсяг зразків коливається біля
30.	Власність інтелектуальна – це:
31.	Семантико-текстуальною експертизою НЕ вирішуються завдання із:
32.	Що не є завданням авторознавчої експертизи:
33.	Інноваційний напрям сучасної філології, проблематика якого зосереджена навколо питань аналізу і доказової фахової аргументації щодо комунікативного потенціалу мовних одиниць у конфліктних текстах, наукової ідентифікації текстів різних функціональних стилів і жанрів та авторських текстів, встановлення причиново-наслідкових зв'язків та їх вербалізації в соціальній і міжособистісній комунікації, комплексу інших питань, пов'язаних із компетенцією лінгвіста-експерта в юриспруденції.
34.	Який міжнародний договір не стосується міжнародного права з авторського і суміжних прав:
35.	Лінгвіст-експерт також долучається до аналізу рекламних текстів, які підпадають під кваліфікацію. Недобросовісна реклама – це:
36.	Що є об'єктом почеркознавчої експертизи?
37.	До якого критерію недобросовісної реклами не залучаються лінгвісти, якщо це пов'язано з вербальним складником у рекламі
38.	До оманливої інформації НЕ належать відомості, які містять:
39.	Лінгвіст-експерт може долучатися до аналізу порушень мовного законодавства, якщо:
40.	До лінгвістичної експертизи НЕ звертаються, коли є необхідність у:
41.	Відповідно до законодавства лінгвіст-експерт може залучатись до:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 17

42.	Технічна експертиза документів НЕ містить:
43.	Об'єктами психологічної експертизи є:
44.	У справі про роз'яснення мовного ресурсу інтернет-чату, що дезінформує реципієнтів, важливою буде експертиза:
45.	Комісійною є експертиза, яка
46.	Строк проведення лінгвістичної експертизи встановлюється керівником експертної установи (або заступником керівника чи керівником структурного підрозділу) і не повинен перевищувати
47.	Яка потреба стала передумовою до появи лінгвістичної експертизи?
48.	Висновок експерта складається з обов'язковим зазначенням :
49.	Водночас законодавчо, як вже зазначалося, лінгвістичну експертизу визначено як:
50.	Для аналізу справи про якість перекладу на українську мову залучаються філологи – фахівці з двох мов:
51.	До вирішення якого завдання лінгвістичних експертиз НЕ долучаються інші спеціалісти:
52.	Доберіть найбільш відповідне значення слова СПІР
53.	Характеристика розрізнення експертиз – за професійними якостями експертів та ступенем виконання експертизи одним / кількома спеціалістами однієї / різних галузей.
54.	У якому випадку НЕ проводиться лінгвістична експертиза:
55.	Експерт у рамках лінгвістичної експертизи може діагностувати такі характеристики тексту :
56.	Лінгвіст-експерт у текстах з правового захисту товарного знака розглядає:
57.	Що не є питанням семантико-текстуальної експертизи:
58.	Яке питання НЕ розглядається авторознавчою експертизою:
59.	Авторознавча експертиза — це:
60.	Яким основним документом у галузі конституційного права керується лінгвіст експерт?
61.	Фахівець-лінгвіст для аналізу справи про якість перекладу Допоможе проаналізувати:
62.	Водночас законодавчо, як вже зазначалося, лінгвістичну експертизу визначено як:
63.	Семантико-текстуальною експертизою НЕ вирішуються завдання із:
64.	Що не є завданням авторознавчої експертизи:
65.	Інноваційний напрям сучасної філології, проблематика якого зосереджена навколо питань аналізу і доказової фахової аргументації щодо комунікативного потенціалу мовних одиниць у конфліктних текстах, наукової ідентифікації текстів різних функціональних стилів і жанрів та

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 18

	авторських текстів, встановлення причиново-наслідкових зв'язків та їх вербалізації в соціальній і міжособистісній комунікації, комплексу інших питань, пов'язаних із компетенцією лінгвіста-експерта в юриспруденції.
66.	Який міжнародний договір не стосується міжнародного права з авторського і суміжних прав:
67.	Лінгвіст-експерт також долучається до аналізу рекламних текстів, які підпадають під кваліфікацію. Недобросовісна реклама – це:
68.	Судово-лінгвістична експертиза НЕ визначає:
69.	Судово-лінгвістична експертиза не може вирішувати
70.	Вільні зразки повинні відповідати за мовою....
71.	Вільні зразки для лінгвістичної експертизи повинні надаватись не менш як:
72.	Спочатку особі, яка ідентифікується, пропонують написати текст на вільно обрану нею тему, але аналогічну досліджуваному за своїм функціональним призначенням. Мінімальний обсяг якого містить:
73.	Лінгвіст-експерт <u>НЕ здійснює:</u>
74.	Медіалінгвіст в рамках лінгвістичної експертизи НЕ визначає:
75.	Яке питання не стосується лінгвістичної експертизи?
76.	Яке питання НЕ стосується для семантико-текстуальної експертизи?
77.	Яке завдання НЕ вирішує авторознавча експертиза?
78.	Орієнтований перелік питань для семантико-текстуальної експертизи:
79.	На чому не базується судова експертна діяльність лінгвіста?
80.	Яке з перерахованих завдань вирішує лінгвістична експертиза?
81.	Коли потрібно проводити НЕ лінгвістичну, а іншу експертизу?
82.	Що НЕ досліджує експерт при лінгвістичній експертизі?
83.	Судово-лінгвістична експертиза НЕ визначає:
84.	Коли потрібно проводити НЕ лінгвістичну, а іншу експертизу?
85.	Що НЕ досліджує експерт при лінгвістичній експертизі?
86.	Які документи (інформація) потрібні для замовлення?
87.	Яку експертизу призначають у таких випадках: прояви мовної ненависті та ворожнечі, мовної агресії, зловживання свободою слова, посягань на добре ім'я, честь, гідність, репутацію.
88.	Встановіть послідовність проведення лінгвістичної експертизи?
89.	Яке питання можна поставити експерту почеркознавцю?
90.	Вільні зразки для лінгвістичної експертизи повинні надаватись не менш як:
91.	Яке з питань не вирішує семантико-текстуальна експертиза?
92.	Практика лінгвістичної експертизи показує, що текст може бути

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 19

	джерелом
93.	Очевидно, що застосування спеціальних лінгвістичних знань непотрібно при вирішенні справ, пов'язаної:
94.	Об'єктами дослідження авторознавчої експертизи не є
95.	Які зразки повинен зібрати слідчий (суддя) для проведення авторознавчої експертизи?
96.	Об'єктом судово-лінгвістичної експертизи є
97.	Проводити цей вид експертиз має право лише особа з вищою філологічною освітою, бажано із спеціальною експертною підготовкою.
98.	Методика експертного авторознавчого дослідження складається з чотирьох стадій:
99.	Лінгвістична експертиза писемного мовлення поділяється на:
100.	Судово-лінгвістична експертиза НЕ визначає:
101.	Судово-лінгвістична експертиза не може вирішувати
102.	Вільні зразки повинні відповідати за мовою....
103.	Вільні зразки для лінгвістичної експертизи повинні надаватись не менш як:
104.	Спочатку особі, яка ідентифікується, пропонують написати текст на вільно обрану нею тему, але аналогічну досліджуваному за своїм функціональним призначенням. Мінімальний обсяг якого містить:
105.	Лінгвіст-експерт НЕ здійснює:
106.	Що є об'єктом почеркознавчої експертизи
107.	Що є основним завданням почеркознавчої експертизи є:
108.	До постанови (ухвали) про призначення експертизи бажано додавати:
109.	Експериментальні зразки повинні бути виконані
110.	Об'єктом судово-лінгвістичної експертизи є
111.	Проводити цей вид експертиз має право лише особа з вищою філологічною освітою, бажано із спеціальною експертною підготовкою.
112.	Методика експертного авторознавчого дослідження складається з чотирьох стадій:
113.	Лінгвістична експертиза писемного мовлення поділяється на:
114.	Судово-лінгвістична експертиза НЕ визначає:
115.	Судово-лінгвістична експертиза не може вирішувати
116.	Вільні зразки повинні відповідати за мовою....
117.	Яке питання не стосується лінгвістичної експертизи?
118.	Яке питання НЕ стосується для семантико-текстуальної експертизи?
119.	Яке завдання НЕ вирішує авторознавча експертиза?
120.	Орієнтований перелік питань для семантико-текстуальної експертизи:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 20

11. Рекомендована література

Основна література

1. *Авторське право та авторознавча лінгвістична експертиза у цифрову добу* / Харитонов Є. та ін. Київ: Фенікс, 2017.
2. *Артикуца Н.В.* Мова права і юридична термінологія: [навч. посіб.]. Київ: Стилос, 2004.
3. *Іванов В.Ф.* Журналістська етика: [підручник] / В.Ф. Іванов, В.Є. Сердюк. Київ: Вища школа, 2007.
4. *Ажнюк Л.В.* Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції // Мовознавство. 2012. №3. С. 47-64.
5. *Клименко Н.І.* Судова експертологія: [навч. посіб.]. Київ: Видавничий дім "Ін Юре", 2007
6. *Медіалінгвістика: словник термінів і понять* / Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов / за ред. Л.І. Шевченко. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2013.

Допоміжна література

1. *Компанцева Л.Ф.* Лінгвістична експертиза соціальних мереж:[підручник]. Київ: Аграр МедіаГруп, 2018. 318 с.
2. *Конфліктологія*: [навч. посіб.] / За ред. М.П. Гетьманчука. Львів: ЛІСВ, 2007.
3. *Кубко В.П.* Документна лінгвістика: [конспект лекцій]. Одеса: ОНПУ, 2009.
4. *Лінгвістика впливу*: [монографія] / В.В. Різун, Н.Ф. Непийвода, В.М. Корнєєв. Київ, 2005.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.youtube.com/watch?v=-K1bMSIWWlw>
2. https://www.youtube.com/watch?v=OyIQdCaUKSU&list=PLh0bLFae5jiodou44scphghCi595cVJm_&index=2
3. https://www.academia.edu/70010236/Criteria_for_differentiation_of_oral_and_written_text_in_linguistics_expertise

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 21

1. <https://www.youtube.com/watch?v=6zjwHSWLcMw> Як роблять експертизу почерку?

2. <https://www.youtube.com/watch?v=Lqs-419mo9o> Авторське право

СЛОВНИК ОПЕРАЦІЙНИХ ТЕРМІНІВ ЛІНГВІСТА-ЕКСПЕРТА

Абілітація (англ. habilitation) – комплекс заходів, спрямованих на інтеграцію особи в соціум, що передбачає оволодіння необхідними для цього знаннями та навичками.

Авізо (англ. aviso) – повідомлення, лист-повідомлення.

Авторознавча експертиза (англ. author + expertise) – спеціальна експертиза, яка ідентифікує образ автора в тексті: встановлення (діагностування) його статі, віку, рівня освіти, національності, мовного стилю, місця проживання, соціальної та культурної приналежності.

Авторство (англ. author / authorship) – приналежність певного тексту автору.

Автосемантика (англ. autosemantics) – лінгвістична текстова категорія, що характеризується відносною незалежністю частин тексту.

Аксиологічний (англ. axiological) – ціннісний; в лінгвістичній експертизі – мовна одиниця / форма, що дозволяє ідентифікувати вислів / висловлювання з урахуванням оцінки, факту, явища, процесу, персоналії.

Аксиологія (англ. axiology) – теорія цінностей як смислотвірних основ людського буття.

Акт мовний (англ. speech act) – мінімальна одиниця мовленнєвої діяльності, що виділяється й аналізується в теорії мовних актів.

Алюзія (англ. allusion) – асоціація з відомим історичним, літературним або побутовим фактом, який стимулює комунікативний контекст.

Аналогія закону (англ. analogy of law) – принцип правової свідомості, використовуваний у спірних ситуаціях неврегульованості норм цивільного права, відсутності угоди (договору) сторін.

Антинормалізм (англ. antinormanism) – постулат, сформований на запереченні необхідності свідомого втручання в соціальний процес чи процес наукової нормалізації явищ.

Антитеза (англ. antithesis) – судження, що протиставляється тезі.

Антропологія права (англ. anthropology of law) – генеза, історія і форми правосвідомості людини / соціуму / суспільства; в лінгвістичній експертизі – можливість історично сформованих (традиційних) мовних форм вислову / висловлювання з погляду їх віднесення до правових чи ментальних комунікативних сутностей.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 22

Аргумент (англ. argument) – теоретичне або фактичне судження, що обґрунтовує тезу.

Аргументація (англ. argumentation) – процес обґрунтування лінгвістом-експертом певної тези (факту, твердження, гіпотези, концепції) з метою доведеності висновку.

Архе- (англ. arche-) – першоджерело становлення і розвитку культурних і соціальних моделей, що формують людське буття.

Архітектоніка тексту (англ. architectonics of the text) – лінгвокомпозиційна будова тексту, зумовлена його змістом, характером, призначенням, що мотивує сприйняття.

Асерція (англ. assertion) – твердження; складник семантики слова, що змінюється при використанні мовної одиниці з протилежним значенням.

Асиметрія комунікативних ресурсів (англ. asymmetry of communication resources) – юрислінгвістична категорія, що асиметрично характеризує інформацію, її аналіз та використання з погляду інформаційного впливу.

Аскрипція (англ. ascription) – зумовленість індивідуального статусу людини соціальними характеристиками, отриманими від народження.

Атрибуція (англ. attribution) – встановлення факту, авторства або джерела інформації.

Афект (англ. affect) – особливий емоційний стан, що раптово виникає, стрімко розвивається й характеризує різкі психічні зміни в комунікативній поведінці людини.

Верифікація (англ. verification) – методи і процес перевірки достовірності інформації, аналізу її джерел та надійності.

Версія (англ. version) – різні припущення щодо одного й того ж предмета; одне з кількох можливих фахових тлумачень факту, події.

Висновок лінгвіста-експерта (англ. the conclusion a linguistic expert) – науково обґрунтований юрислінгвістичний жанр документа, що має характеристики змістової цілісності, структурно-семантичної єдності, аналітичності, фактологічної доведеності; висновок лінгвіста-експерта є фаховою відповіддю на поставлені в судовому процесі або під час попереднього слідства питання.

Генезис (англ. genesis) – походження, зародження, процес розвитку.

Гіпотеза (англ. hypothesis) – припущення; недоведене твердження, що висувається для пояснення якого-небудь явища та потребує додаткової перевірки й обґрунтування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 23

Дезінформація (англ. disinformation) – неправдива інформація, створена і поширювана свідомо. Див. **Фейк**.

Дискурс (англ. discours) – система концептуальних суджень; у лінгвістичній експертизі – процес кореляції ідей (ідеологій) та мовних форм, що їх втілюють; дискурс як "мова, заглиблена в життя" втілюється в комунікативних практиках.

Дисфемізм (англ. dysphemism) – вербалізація семантично нейтрального поняття у лексемах з конотаціями, що виходять за межі нормативності (культури) мови.

Експертиза офіційно-ділових документів (англ. examination of official business documents) – комплексний лінгвістичний аналіз вербалізованих характеристик змісту документа, що включає змістову та стилістичну інтерпретацію тексту, дослідження мовних одиниць та їх функцій в архітектоніці документа відповідно до поставлених перед лінгвістом-експертом завдань.

Експертиза матеріалів та засобів відеозвукозапису (англ. examination of materials and means of video recording) – судова експертиза, предметом якої є матеріали та засоби відеозвукозапису як фактичні дані. В лінгвістичній експертизі розглядається креолізована інформація як матеріал даної експертизи.

Експертні завдання (англ. expert tasks) – завдання, що ставляться перед експертом (лінгвістом-експертом) при проведенні судово-лінгвістичної експертизи. Розрізняють *ідентифікаційні, класифікаційні, діагностичні, мовленнєві та ситуаційні* 7 0 Td[експертні завдання.

Епістемологія (англ. epistemology) – сукупність (система) теорій про природу знання.

Замовчування (англ. suppression) – свідомо незавершеність висловлювання, що породжує смислово невизначеність комунікації.

Захист інформації (англ. protecting data, information security) – система правових, адміністративних, організаційних, технічних та ін. заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї.

Ідентифікація (англ. identification) – принцип встановлення оригінальності тексту, його відповідності певному автору, жанру, стандарту, комунікативній ситуації та ін., що досліджується лінгвістичною експертизою в результаті аналізу мовних одиниць.

Ідеологема (англ. ideologemes) – змодельований за допомогою певних інтра- та екстралінгвальних засобів світоглядний / політичний концепт, що формує суспільну думку та закріплюється в масовій свідомості.

Ідеологія (англ. ideology) – система поглядів, ідей, ідеологем,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 24

переконань, цінностей та установок, що виражають інтереси різних соціальних груп; комплекс політичних, правових, етичних, художніх, релігійних, філософських та ін. уявлень та переконань.

Ідіостиль (англ. *idiostyle*) – система змістових і формальних лінгвістичних характеристик, властивих текстам певного автора.

Імідж (англ. *image*) – концептуально представлений образ, що формується в індивідуальній / масовій свідомості за допомогою комплексу засобів психологічного впливу на реципієнта.

Інвектива (англ. *invective*) – публічна комунікація з використанням ненормативної, позалітературної лексики з негативними конотаціями.

Індикатори конфлікту (англ. *conflict indicators*) – мовні одиниці різних рівнів, що виконують конфліктотворчу функцію в тексті.

Індукція (англ. *induction*) – спеціальний метод пізнання від окремого, особливого – до загального, закономірного. В лінгвістичній експертизі індукція застосовується як аналіз мовних одиниць та їх функціональних характеристик, що дозволяє сформулювати загальні тенденції комунікативного розвитку мови або закономірності творення текстів певного жанру, стилю та ін.

Інтелектуальна власність (англ. *intellectual property*) – об'єкти, що є результатом діяльності людського розуму, його інтелекту.

Інтертекст (англ. *intertext*) – інструмент створення авторського тексту, сутність якого полягає у свідомому використанні цитат чи ремінісценцій, що викликають асоціацію з ін. текстами. Див. **Алюзія**.

Інформаційна безпека (англ. *informational security*) – здатність інформаційного простору забезпечувати захист реципієнтів від дезінформації.

Когеренція (англ. *coherence*) – семантико-прагматичні параметри смислової та діяльнісної (інтерактивної) зв'язності як локального / глобального комунікативного дискурсу.

Комунікативні стратегії (англ. *communication strategies*) – комплекс стратегій, об'єднаних інтегральною ознакою комунікативної ефективності.

Комунікатор (англ. *communicator*) – особа, яка створює / передає / сприймає повідомлення, інформацію.

Контекст (англ. *context*) – текстовий фрагмент / текст, що є необхідним для розуміння значення або смислу повідомлюваного.

Концепт (англ. *concept*) – вербалізована одиниця свідомості, для якої характерною є уніфікація щодо узагальнення та закріпленості в інтелектуальному сприйнятті світу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 25

Латентний (англ. latent) – прихований формально не виражений, обумовлений контекстом.

Лінгвістика тексту (англ. text linguistics) – наука, що вивчає архітектуру текстів, смислове членування, способи реалізації зв'язності мовних одиниць.

Лінгвістична експертиза (англ. linguistic expertise) – **(1)** один із видів криміналістичних досліджень. Лінгвістична (спеціальна) експертиза – аналіз і фахова інтерпретація тексту, представленого в усній або письмовій / матеріальній формі (аудіо- та відеозаписи; медіаінформація на паперових, електронних носіях та в інтернет-комунікації, рекламі; науковій, офіційно-діловій та ін. функціональних сферах); **(2)** комплекс навчальних університетських дисциплін, предметом яких є фахова лінгвістична компетенція щодо розглядуваних у сфері юриспруденції текстів, причин їх творення, правових наслідків, спеціальних методів аналізу, кореляції мовної комунікації з їх законодавчою оцінкою.

Маніпуляція лінгвокомунікативна (англ. linguo-communicative manipulation) – форма свідомо модельованого комунікативного впливу, що діагностується лінгвістом-експертом і призначена для заміщення у свідомості реципієнта раніше сформованих ідей, цілей, бажань, намірів, установок.

Маргінальність (англ. marginality) – межовий стан індивіда / соціальної групи щодо соціальної спільноти / страти або соціально значимих структур; в лінгвістичній експертизі маргінальність є характеристикою тексту, його мовних одиниць, часто співвіднесеного з категорією норми, стилістичного маркування, літературної мови та соціальних діалектів.

Медіатизація (англ. mediatization) – процес і результат глобального впливу медіаресурсів на мовну свідомість реципієнтів.

Медійна етика (англ. media ethics) – система моральних установок, принципів та етичних мбксим, які формують громадянське суспільство і відбиті в його медіасфері.

Мовний етикет (англ. language ethics) – система стійких формул комунікації, що сформована як культурна традиція суспільства і є загальноприйнятим регулятивом для мовної поведінки громадян.

Наклеп (англ. slander) – за Кримінальним кодексом України, поширення завідомо неправдивих вигадок, що ганьблять іншу особу.

Нормалізація (англ. normalization) – аналіз і встановлення правил, спрямованих на вироблення комунікативної норми, регламентацію її структурних елементів у функціонуванні мови.

Образа (англ. affront) – за Кримінальним кодексом України,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 26

умисне приниження честі і гідності особи, виражене в асоціалній /непристойній формі.

Лінгвістична експертиза : Підручник

22

Оцінність (англ. valuation) – відбиті в модальних формах різного типу суб'єктивні / об'єктивні конотації щодо повідомлюваного.

Парадигма (англ. paradigm) – сформована і використовувана теоретична модель, що дозволяє оптимально вирішити поставлену дослідницьку задачу юрислінгвіста.

Пейорація (англ. pejoration) – функціонально-стилістичні зміни і зниження семантики слова відносно його нормативного / словникового статусу.

Перцептуальний (англ. perceptual) – віднесений до сприйняття.

Плагіат (англ. plagiarism) – за Законом "Про авторське право і суміжні права", оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого тексту під іменем особи, яка не є автором цього тексту.

Див. **Самоплагіат**.

Плеоназм (англ. pleonasm) – надмірність виразових засобів, використовуваних для передачі лексичного або граматичного сенсу висловлювання.

Почеркознавча експертиза (англ. handwriting expertise) – законодавчо визначений вид судової експертизи, основним завданням якої є ідентифікація виконавця рукописного тексту, цифрових записів та підпису.

Право інтелектуальної власності (англ. intellectual property rights) – за Цивільним кодексом України, право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності

Прецедент (англ. precedent) – рішення, обґрунтування якого стає правилом, обов'язковим для всіх судів тієї ж або нижчої інстанції при вирішенні аналогічної справи.

Роелті (англ. royalties) – винагорода за використання патентів, авторських прав та ін. видів інтелектуальної власності.

Самоплагіат (англ. self-plagiarism) – за "Законом про освіту", оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів. Див. **Плагіат**.

Семіотика (англ. semiotics) – наука, що вивчає сформовані в суспільстві / суспільствах системи символів. У лінгвістичній експертизі аналізуються мовні / графічні / звукові символи, використовувані в медіа, публічному і приватному спілкуванні з погляду їх доречності / недоречності, можливості комунікативного впливу, ментальних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 27

особливостей комунікантів та ін.

Симулякр (англ. simulacre) – спосіб фіксації в тексті спеціально модельованого, уявного, гіперреального замість справжнього, фактичного, реального; підміна понять, станів, ситуацій із метою виявлення комунікативного ефекту. Див. **Фейк**.

Скарга (англ. complaint) – за Законом "Про звернення громадян", адресна комунікація з органами влади щодо вимоги про поновлення прав

і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб. Лінгвістична експертиза зосереджується на композиційно-архітектонічних, змістових і комунікативних характеристиках скарги.

Ствердження (англ. statement) – висловлювання / судження, в якому формулюється думка щодо зв'язку предмета і його ознак, факту і його системності, дії та її наслідків.

Сугестія (англ. suggestion) – вплив; у лінгвістичній експертизі – свідомо модельований вплив на аудиторію / індивіда, що виявляється в аналізі тексту та його мовних компонентів.

Судження (англ. judgment) – операція з поняттями, з яких одне (суб'єкт) визначається і розкривається через інше (предикат).

Тавтологія (англ. tautology) – змістова і формально виражена надмірність висловлювання, що виявляється в смисловому (фактичному) дублюванні тексту або його частини.

Текст (англ. text) – система мовних одиниць, об'єднаних функціональним, смисловим і граматичним зв'язком. Елементами тексту є речення, абзаци, надфразові одиниці, підзаголовкові елементи, параграфи, розділи та ін., що складають архітектоніку тексту.

Факт (англ. fact) – справжня / дійсна подія або явище, що існували, існують чи логічно / достовірно мають відбутися.

Фейк (англ. fake) – недостовірна, неперевірена інформація.

Франчайзинг (англ. franchising) – дозвіл на використання в підприємстві товарного знака, назви фірми, фірмового найменування, знака обслуговування та ін. Див. **Авторське право**.

Цитата (англ. citation) – точний дослівний фрагмент із якого-небудь тексту, висловлювання; в лінгвістичній експертизі цитата (пряма і непряма) аналізується як фактологічний матеріал.

Юрислінгвістика (англ. legal linguistics) – інноваційна наукова дисципліна, об'єктом вивчення якої є взаємозв'язок мови і права та їх комунікативний ресурс.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05- 05.01/035.00.1/Б/ОК1 -2022
	Екземпляр № 1	Арк 30 / 28

*Індекс структурного підрозділу відповідно до наказу ректора «Про індексацію структурних підрозділів Державного університету «Житомирська політехніка» (наприклад, 22.06).

** Індекс освітньої програми відповідно до наказу ректора «Про індексацію освітніх програм Державного університету «Житомирська політехніка» (наприклад, 122.00.1/Б).

*** Шифр освітньої компоненти в освітній програмі (наприклад, ОК1).